

מחאה נגד היוצאים לחוץ לארץ לערוך שם ליל סדר פסח

שאלה – מה השייכות של פסח לארץ ישראל דוקא?

שאלה נוספת – מפני מה הוציא אותנו הקב"ה ממצרים? והרי אם ישמיד את תושבי מצרים, כמו שציוה להשמיד את שבע האומות בארץ ישראל (הכנעני, החתי, האמורי וכו') היינו יכולים לקיים כל המצוות בהיותנו עדיין בארץ מצרים?

ועוד שאלה – האם מותר לצאת לחוץ לארץ כדי להנפש, להוסיף כוחות נפשיים וגופניים?

*

[א] כאשר נתגלה הקב"ה למשה בסנה הבוער, ציוה לו להוציא את בני ישראל מארץ מצרים, אמר (שמות פרק ג) -

(ז) וַיֹּאמֶר ה' רְאֵה רָאִיתִי אֶת עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם, וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשֵׁיוֹ, כִּי יִדְעֹתִי אֶת מִכְאֲבָיו:

(ח) וְאַרְדּוֹ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם, וְלְהַעֲלוֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִוא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה
אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ, אֶל מְקוֹם הַכְּנָעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָעַמִּירִי וְהַכְּנִזִּי וְהַחִיִּי וְהַיְבוֹסִי:

[ב] כלומר כל מטרת יציאת מצרים היתה כדי להביא אותנו אל ארץ הקודש. וראה לדבר, כי בהמשך דברי ה' אמר ה' למשה: "וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה" (שמות ג, יב).

זה פלא גדול ונראה כמופרך. איזו אות היא זו להוכיח על ידי מה שיארע **אחרי** יציאתם ממצרים מה יעשו עכשיו? אות לנאמנות השליחות צריכה להיות דוקא **לפני** היציאה של עם שלם, המונה מליוני נפשות, לצאת למדבר ציה וערבה, ללא מזון, וללא אמצעי קיום במדבר החרב? נותנים אות לפני המעשה, ולא אחריו!

אלא זאת ההוכחה כי ההבטחה לישראל היתה שיביאם לארץ הקודש והאות קדמה לכך. וההוכחה לכך היא כי לפני כניסתם לארץ יופיע ה' על הר סיני וילמד אותם תורותיו. בין מצוות התורה יש מצוות התלויות בארץ (תרומה, מעשר, שביעית ועוד). בין המצוות יש מצוות הקמת הסנהדרין, ששייכת רק בארץ ישראל (רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד ה"ו). וכל שכן לפי דברי רמב"ן (על ויקרא יח, כה) כי

עיקר כל תרי"ג המצוות הוא רק בקיומם בהיותנו על אדמת הקודש. בהיותנו בגולה המצוות הן רק למען לא יהיו לנו כחדשים עת שנחזור לארץ ישראל (רש"י לדברים יא, יח ע"פ חז"ל בספרי).

ובכן היוצאים לחו"ל דוקא לימי הפסח, זו היא אטימות-לב נוראה לכל המָסֵר של היציאה ממצרים!

[ג] נוסף על כך, נבאר כאן מאמר סתום-וחתום הנמצא בגמרא (פסחים קטז,ב) "אמר רבא: צריך שיאמר 'ואותנו הוציא משם' [עכ"ל]. צריך עיון, מה הוסיף לנו רבא במאמר קצר ועלום זה? אלא אשרינו שהרי"ף כאן השלים הענין (דף כ"ו של הרי"ף הנדפס) "ואותנו הוציא משם, למען הביא אותנו, לתת לנו וכו'. אבל עדיין הרי"ף לא השלים כל מה שחייב כל אדם ואדם לומר בליל סדר פסח. ונביא כאן הדבר במלואו (דברים פרק ו):

(כ) כִּי יִשְׁאַלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר: 'מָה הָעֲדוּת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם?'

(כא) וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ: 'עֲבָדִים הָייִנוּ לַפְּרָעָה בְּמִצְרַיִם, וַיֹּצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה:

(כב) וַיֵּתֶן ה' אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים וָרַעִים בְּמִצְרַיִם, בַּפְּרָעָה וּבְכָל בֵּיתוֹ, לְעֵינֵינוּ:

(כג) וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הָבִיא אוֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם: [שורה זו אנו אומרים בקטע לפני תחילת אמירת ההלל, ד"ה לפיכך אנחנו חייבים]

[ד] וכן בהמשך ליל הסדר בו אנו קוראים את נוסח ההגדה [שאמנם לא נוסחה על פי חז"ל, אבל ההגדה נוסחה על ידי אחד שקדם לר' עמרם גאון (שהביא הנוסח בסידורו, מהד' מוסד הרב קוק, עמ' קיג-קיח). ר' עמרם נפטר בשנת 875 לספירה הכללית. הרמב"ם מעתיק את נוסח ההגדה בסוף הלכות חמץ ומצה. אמנם לכאורה חסרון יש בהגדה הזאת, כי הרמב"ם קובע בהלכותיו (הל' חמץ ומצה פ"ז ה"ד):

"וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח. כיצד? מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים, וטועין אחר ההבל ורודפין אחר עבודה זרה. ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מן התועים, וקרבתנו ליחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים, וכל הרעה שגמלנו. ומסיים בנסים ונפלאות שנעשו לנו ובחירותנו [=שהקב"ה בחר בנו להיות לו עם סגולה על ידי שמסר לנו את תורתו] והוא שידרוש (דברים כו, ה-יא) מ'ארמי אובד אבי' **עד שיגמור כל**

הפרשה. וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו הרי זה משובח".

מה נכלל במאמר הרב שיש לגמור את כל הפרשה (בדברים כו, ט-י)? הלא הוא המקרא שהיהודי קורא בעת שמביא את הביכורים למקדש:

(ו) "וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ, וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה:

(ז) וַנַּצְעֵק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹלֵנוּ, וַיִּרָא אֶת עֲנִינוֹ וְאֶת עֲמָלֵנוּ וְאֶת לַחֲצֹנוּ:

(ח) וַיּוֹצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְזוּעַ נְטוּיָה וּבְמִזְרָא גָדוֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים:

(ט) **וַיְבִיאֵנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה, וַיִּתֵּן לָנוּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת, אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:**

(י) וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה' ". וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ:

לפי הרמב"ם, **זה** מה שצריכים כולנו לדרוש ולהדגיש ולפרסם בלילה הנפלאה הזאת של ליל הסדר.

[ה] אבל יש עוד ענין נפלא ביותר בענין נוסח ליל סדר פסח. הרב עמרם גאון מעתיק (בעמ' קטו של הסידור) הפיוט הנפלא של "דיינו". כידוע הרעיון בפיוט זה הוא שכל שהוא מוזכר מאוחר יותר הוא מעולה יותר מהפרטים שקדמוהו. והנה לקראת הסוף אנו שרים "אילו נתן לנו את התורה, ולא הכניסנו לארץ ישראל, דיינו". וצריך עיון, מה המעולה יותר והנשגב יותר בעצם מתן ארץ ישראל מאשר גוף קבלת התורה?

עמד על כך מהר"ל בספרו "גבורות השם" (סוף פרק נ"ט) ונביא לשונו המיוחדת והיא תורת אמת:

[בסוף פיוט "דיינו"] "זָכַר חֲמֵשׁ מַעֲלֹת קְדוּשׁוֹת שֶׁעַל יְדֵן הַדִּיבּוּק עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהֵרָאשׁוּנָה מִן הַחֲמֵשׁ נִתְּיֵנֶת שַׁבָּת, מִצְוַת אֱלֹהִיּוֹת, וְהִיא הַבְּרִית בֵּין הַקַּב"ה וּבֵין יִשְׂרָאֵל בִּה יִתְדַבְּקוּ בַּהֲקַב"ה זֶה יָדוּעַ.

[ב] ואח"כ שִׁקְרָבָם לִפְנֵי הַר סִינִי, וְזֶה בַּעֲצָמוֹ הַדְּבִיקוֹת מִה שִׁקְרָבָם לִפְנֵי הַר סִינִי גֵרָם לָהֶם דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵי זֶה פָּסַק זֹהַמַּת נַחֲשׁ שָׁבָא עַל חוּה כְּדֵאִיתָא בַּגְמָרָא (ע"ז כב,ב).

[ג] ויותר מזה שנתן התורה והוא דבוק יותר,

[ד] ויותר מזה שהכניסם לארץ ישראל כי הארץ הזאת היא לחלקו של השם יתברך וכמו שאמרו ז"ל (כתובות קי, ב) 'כל הדר בחוץ לארץ כאילו אין לו אלוה', **וזוהו הדיבוק יותר.**

[ה] ויותר, שבנה להם בית הבחירה, והשם יתברך שוכן אתם לגמרי, וְהָבֵן
הדברים האלו [עכ"ל מהר"ל]:

והא כיצד טועים הללו, אותם היוצאים לחוץ לארץ שם לחגוג ליל סדר פסח, כיצד
הם ישירו וירננו פיוט זה של "דיינו"? ואינם מבינים כלום מה הם מוצאים מפיהם!

[ו] ולמרות שיטענו שְׁבִית־מלון בחו"ל זולים יותר מבתי מלון שבארץ הקודש,
אבל הם מפסידים שמפקיעים מעצמם זכות קיום המצוות בעצם טהרתן, בהיותם
בארץ הקודש, וכדברי רמב"ן על ויקרא (יח, כה). והרב המקובל הגדול רמ"ק
ביסס זאת בטוב טעם ודעת ב"אור יקר" (כרך י"א עמ' רנא). והסכים לזה החתם
סופר (תורת משה, שת בא). וכן ר"י אייבשיץ (יערות דבש, דרוש טו) וכן ר"י עמדין
(מור וקציעה, סי' שמד) וכן חות יאיר (ריט), ועוד. וראיה לכך מספר הזוהר (ח"א
דף יד ע"ב) שרק לפי שעון ארץ ישראל נפתח גיהנם במוצאי שבת [ראו צילום
בסוף הסרטון]. כלומר מקובלי חו"ל מתקנים רק נפשם הפרטית, אבל לא מחצב
העולמות מעלה. ומה שטענו מדוע אריז"ל לא הזכיר זאת, פשוט הדבר כי הוא
דיבר רק לחכמי ארץ ישראל!

[ז] ולענין מה שטוענים שיש בזה צורך להבראה ולהנפש, כשאלתנו השניה,
אבל הרמב"ם (הל' מלכים פרק חמישי הלכה ט) לא התיר זאת. ואדרבה, מפורש
בגמרא (מועד קטן יד, וכן הוא בשו"ע או"ח סי' תקלא סעיף ד) שאסור לצאת
לחו"ל למען טיול. וההיתר של משנה ברורה לא שייך אם אין שם ידיד נפש.

[ח] כל שכן כמה צריכים אנו לשמוח, אנו היושבים בארץ הקודש, שבכל רגע
ורגע מקיימים אנו מצות עשה דאורייתא של "וירשתם את הארץ וישבתם בה"
(כדברי ספר "חרדים" על סמך מדרש הספרי, פרשת ראה, פסקא פ'). ובמיוחד
בליל התקדש חג, שאנו מקיימים בזה מטרה עליונה זו שלשם כך היתה יציאת
מצרים!

בסיכום – מי שהוא ירא שמים באמת, ומי שהוא מקיים מצוות באמת, לא יצא
לחו"ל כדי להרויח כסף ששם יותר זול! "ואהבת את ה' אלוהיך... בכל מאודך"
כלומר גם בממונה (ברכות נד, א). הבה נתחזק על יצר הרע ולא נתפתה לו.

